

УДК 376.685:314.74

Наталія Коваленко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-2854-2461

DOI 10.24139/2312-5993/2023.04/023-035

ДЕМОГРАФІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСВІТНЯ ІНТЕГРАЦІЯ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В ОСВІТНЬОМУ ЛАНДШАФТІ АВСТРІЇ

У статті розглянуто демографічні зміни в Австрії викликані вимушеним переміщенням з України через війну, відображено відповідні зміни в контенгенті учнів у порівнянні з іншими мігрантами. Проаналізовано загальні підходи, інтеграційні моделі та практики в приймаючих країнах, створені на основі попереднього міграційного досвіду і спрямовані на комплексне забезпечення трьох аспектів: навчальні потреби, соціальні потреби, емоційні потреби. Висвітлено особливості австрійської моделі інтеграції українських дітей до освітньої системи країни яка ґрунтується на загальноєвропейських підходах, інтеграційних моделях і досвіді міграційних процесів в Європейських країнах попередніх років та ризичиться відповідно до конкретної землі Австрії.

Ключові слова: *вимушені переселенці, освітня політика інтеграції вимушених переселенців, інтеграційні моделі для біженців, адаптація біженців, демографічні тенденції, австрійська освітня система, освітня інтеграція українських дітей, російсько-українська війна.*

Постановка проблеми. Війна в Україні спровокувала переміщення населення в масштабах і швидкості, яких не було з часів Другої світової війни (UNICEF, 14.07.2023) викликала міграційну хвилю. Станом на початок травня 2022 року понад 5,7 мільйонів, на початок липня 2023 р. понад 6, 3 мільйони осіб покинули Україну через війну (UNHCR, 2022-2023).

Діти та жінки становили 80% загальної кількості переміщених осіб (UNHCR, 2022). За даними UNICEF «майже дві третини дітей були змушені покинути свої домівки» (UNICEF, 14.07.2023), кількість дітей і підлітків, які прибули до Європи, визнано Європейською комісією «безпрецедентною за своїм масштабом за такий короткий проміжок часу» (European Commission / Sidcfue / 2022), навчання близько 5,7 мільйона дітей було перервано (UNICEF, звіт 24, 2023). Поряд з тим станом на липень 2023 року приблизно дві третини українських дітей-біженців наразі не були зараховані до національних систем освіти в приймаючих країнах (Unicef, 14.07.2023).

Австрія одна з країн яка прихистила українців з перших днів війни і також повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Хвилі міграції вносять зміни і в освітні процеси країни.

Означені тенденції визначають важливість дослідження освітніх потреб і міжнародних освітніх політик щодо інтеграції переміщених дітей, оскільки освітній процес забезпечує не лише навчання і розвиток дітей він створюють необхідне психологічне відчуття усталеності, передбаченості, структури та безпеки для дітей. Школи можуть бути стабілізуючим елементом у житті учнів-біженців, місцем, де вони можуть відчувати себе в безпеці та захищені, спілкуватися зі своїми однолітками та продовжувати свою освіту (Cerna, 2019; European Commission / EACEA / Eurydice, 2022). Школи також можуть слугувати місцем для соціального та емоційного навчання, яке має важливе значення для того, щоб допомогти учням опрацювати свої емоції та подолати труднощі, пов'язані з адаптацією до нової культури (McBrien, 2022).

Аналіз актуальних досліджень. Систематична діагностика та висвітлення статистичних даних представлена в широкому переліку звітів European Commission, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF).

Загальноєвропейські моделі та регуляторні механізми соціальної адаптації вимушених українських переселенців досліджено в роботах (Адамик, 2022; Bannikova, 2023; Локшина, 2022; Chovran, 2023) тощо.

Особливості інтеграції вимушено переміщених українців досліджено в різних країнах в контекстах економічних, соціально-культурних, психологічних особливостей інтеграції і перспективи їх майбутнього, наприклад: в Польщі (Kushnir, 2022), Німеччини (Sauer та інші, 2023), Естонії (Козьменко, 2022), Чехії (Molikevych, 2022; Lintner, 2023), Республіці Крит (Воевутко, 2023), Австралії (Oleinikova, 2023), тощо.

Мета статті: схарактеризувати освітні політики австрійської системи освіти розроблені у відповідь на вимушене переміщення українських дітей, проаналізувати ефективність розроблених і впроваджених підходів і заходів.

Методи дослідження. Аналіз статистичних баз даних European Commission, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), The United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), статистичного управління Австрії та Національного статистичного інституту (NSI); нормативних документів Федерального міністерства освіти, науки та досліджень Австрії (BMBWF); досліджень адаптації

українських вимушених переселенців в різних країнах; опитувань австрійських учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до даних, зібраним УВКБ ООН та отриманим від влади України, станом на 4 липня 2023 р. у всьому світі зафіксовано 6 331 100 осіб, які покинули Україну через війну; з них в 44 країнах Європи 5 967 100 осіб (в Німеччині 1 076 680, Польщі – 999 690, Чехії – 350 455, Англії– 206 700, Болгарії – 162 935, Румунії – 137 130, Словаччині– 102910, Іспанії – 183 980, Італії - 183 685, Австрії – 99 870), за межами Європи – 364 000 (The Operational Data Portal (ODP)).

На 1 січня 2023 року в Австрії проживало 9 104 772 особи, що на 125 843 людини (+1,4%) більше, ніж на початку 2022 року. У 2021 році населення Австрії зросло на 46 265 осіб або на 0,5% (Pressemitteilung vom 1.6.2023). Населення збільшилось в першу чергу внаслідок міжнародної імміграції, яка була особливо відзначена міграцією біженців з України. За даними Національного статистичного інституту Австрії (NSI), у 2022 році з України іммігрувало 67 353 осіб, із Сирії – 14 127, з Німеччини – 8 891 осіб (Pressemitteilung vom 1.6.2023).

Найбільший приріст населення відбувся у Відні. У 2022 році Відень зазнав найбільшого зростання чисельності населення – +2,6%, тоді як середній показник по Австрії (1,4%). На 1 квітня 2022 року в Австрії проживало 52 803 особи з українським громадянством, коли на 1 січня 2022 року – 12 668. Громадяни України становили близько 83% загального приросту населення в I кварталі 2022 року (Pressemitteilung vom 14.2.2022).

Означені міграційні процеси знайшли своє відображення в освітній системі Австрії. Так, після початку війни в Україні показники контингенту в усіх типах австрійських шкіл зросли приблизно на 11 000 до червня 2022 року (Таблиця 1, Pressemitteilung vom 14.2.2022). Згідно з даними Федерального міністерства освіти, науки та досліджень, на початку червня 2022 року близько 4700 дітей, переміщених з України, навчалися в початковій школі. Через переміщення біженців через війну в Україні кількість відвідувачів середньої школи також збільшилася приблизно на 4900 протягом 2021/22 навчального року. В школах вищого рівня (AHS) спостерігалось збільшення на 2,2% у порівнянні з десятирічним періодом. (Таблиця 1, Pressemitteilung 14.12.2022).

За даними статистичного управління Австрії, протягом останніх десяти років у школах Австрії спостерігалось зниження відвідуваності (-10,2% і -8,7% відповідно порівняно з 2011/12 роками). Подібна картина за той самий період спостерігається для ПТУ (-13,7%) та професійно-технічних училищ (-14,9%). Після різкого падіння на рубежі тисячоліть цифри лише трохи зросли з 2016/17 роках. Зростання відбулося в основному через збільшення кількості дітей з неавстрійським громадянством після посилення міграційних рухів з 2015 року.

Таблиця 1

Відвідування школи 2021/22 порівняно з 2020/21 та 2011/12 роками
(Pressemitteilung vom 14.12.2022)

Тип школи	Контингент %				
	2021/22*	2020/21	2011/12	2020/21	2011/12
Всього типів шкіл	1 139 066	1 142 342	1 153 912	-0,3	-1,3
Початкові школи	347 952	347 521	328 121	0,1	6,0
Середні школи	205 831	206 996	217 505	-0,6	-5,4
Спеціальні школи	14 464	13 864	13 748	4,3	5,2
Політехнічні школи	14 722	15 007	18 022	-1,9	-18,3
Нижній рівень АНС	123 925	122 600	111 972	1,1	10,7
Вищий рівень АНС	92 661	93 436	90 687	-0,8	2,2
Інші загальноосвітні (статутні) школи	11 021	11 119	9 550	-0,9	15,4
Професійно-технічні школи	115 832	116 759	134 282	-0,8	-13,7
Середні професійно-технічні школи	41 538	42 679	48 807	-2,7	-14,9
Інші професійно-технічні (статутні) навчальні заклади	8 554	8 529	7 591	0,3	12,7
Вищі професійні школи	143 424	144 074	148 274	-0,5	-3,3
Технічні та комерційні середні школи	62 673	62 819	62 746	-0,2	-0,1
Комерційні коледжі	37 642	37 814	41 931	-0,5	-10,2

* 2021/22 станом на 14.12.2022

У відповідь на вимушене переміщення дітей та молоді, Європейська Комісія 23 березня 2022 року представила повідомлення під назвою «Вітаємо тих, хто тікає від війни в Україні: готовність Європи задовольнити потреби», в якому окреслено конкретні заходи для підтримки держав-членів. Повідомлення містить розділ, присвячений освіті, у відповідь на проблеми, з якими стикаються держави-члени ЄС в процесі швидкого залучення дітей з України до своїх систем освіти,

задоволення їхніх особливих потреб після переміщення та травматичних подій та надання їм адресної підтримки. Спираючись на міжнародні зобов'язання та стандарти, дослідження та значний досвід, набутий за період 2015-2016 років (European Commission work on migrants' integration), держави-члени розробили негайні програми, вказівки навчальним закладам щодо того, як залучати переміщених дітей та підлітків, які прибувають з України.

Успішна інтеграція переміщених учнів освітніх програм Європейських країн визначено комплексним забезпеченням трьох аспектів, викладених у звіті ОЕСР (Cerna, 2019): *навчальні потреби* - наприклад, допомога дітям отримати значущий і відповідний досвід у класі, подолати бар'єри навчання, такі як мова навчання, надолужити пропущений навчальний матеріал і адаптуватися до нової системи освіти та навчальних програм; *соціальні потреби* - наприклад, допомагати дітям спілкуватися з іншими, відчувати причетність і зв'язок, а також розвивати особисту ідентичність; *емоційні потреби* - наприклад, допомогти дітям почуватися в безпеці, впоратися з розлукою, втратою, горем і травмою шляхом відновлення самосвідомості, самоконтролю та розвитку навичок міжособистісного спілкування.

Щоб застосувати цей комплексний підхід на практиці, у документі (OECD. Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine) розглядаються наступні шість ключів проблеми: організація процесів прийому та вступу; підготовка закладів освіти та педагогічних працівників до інтеграції дітей-переселенців; проведення цільових заходів для сприяння залученню дітей-переміщених осіб до освіти; взаємодія з переміщеними сім'ями та допомога переміщеним дітям підтримувати зв'язок з Україною; довгостроковість зазначених заходів.

Обов'язкове шкільне навчання в Австрії (Bildungswege in Österreich, 2022) триває 9 років, також є обов'язкове навчання у формі «Навчання до 18» («AusBildung bis 18»). Після завершення другого ступеню середньої освіти, або завершення початкової професійної підготовки австрійська система освіти пропонує можливості для подальшого навчання, починаючи від короткочасної тетричної професійної підготовки до навчання в університеті.

Початкова школа складається із 4 класів для дітей переважно віком від 6 до 10 років. У середню школу приймаються всі учні, які успішно закінчили початкову школу. Вона є обов'язковою для відвідування учнями віком від 10 до 14 років. Навчання в середній школі

зазвичай триває 4 роки. Поряд із спеціальними формами музичних та спортивних середніх шкіл, навчальний план середньої школи передбачає чотири можливі спеціалізації: гуманітарно-мовна, математико-природнича, економіко-суспільнознавча, музично-творча. Починаючи з 6-го класу, за обов'язковими предметами, такими, як німецька мова, перша іноземна мова та математика, відбувається розподіл учнів на два рівні успішності: поглиблена загальна освіта та основна загальна освіта. Навчання в політехнічній школі можна розпочати по закінченні 8-го класу.

Адаптація українських дітей та молоді в освітню систему Австрії ґрунтувався на міжнародних рекомендаціях і моделях та має певні відмінності впровадження в залежності від землі. Відповідно до циркуляру №: 18/2022 «Українські учні в австрійських школах» Федерального міністерства освіти, науки та досліджень Австрії (BMBWF) від 19 вересня 2022 року (Rundschreiben №18/2022, BMBWF), розробленого для всіх австрійських шкіл на 2022/23 навчальний рік, рамкові умови роботи школи (педагогічної, організаційної) з учнями з України реалізуються через такі *положення*:

1. *Обов'язкова освіта.* Усі діти шкільного віку, які постійно проживають в Австрії, зобов'язані відвідувати австрійську школу, незалежно від їхнього громадянства та статусу проживання, що поширюється на групу учнів шкільного віку з України. Учні, які зобов'язані відвідувати школу, можуть проходити своє обов'язкове навчання в будь-якій державній школі або приватній школі з державними правами. Для підтримки дистанційного навчання українських дітей в українських школах австрійськими школами передбачений доступ до класів, щоб учні могли використовувати шкільну інфраструктуру інтернет зв'язок, пристрої, коли немає уроків.

2. *Мовна підтримка: уроки та курси підтримки німецької мови, уроки рідної мови/уроки першої мови.* Якщо до школи зараховано вісім або більше учнів та якщо вони мають незадовільний результат на основі тесту німецької мови, школам рекомендовано створення німецького додаткового класу. Станом на 4 липня 2022 року в Австрії діяло 1415 німецьких класів, з них 580 у Відні (Informationsschreiben Ukraine Ausgabe 5 / 24.5.2022). Поки учні мають особливий статус, їм виставляють оцінки лише з тих предметів, за якими можна оцінити їх успішність. Уроки рідної мови (уроки першої мови) можуть пропонуватися будь-якою мовою і є добровільною пропозицією.

3. *Політика переведення на наступний рівень освіти.* Що стосується просування, то рішення про перехід на наступний рівень вищої освіти може бути прийнято на підставі рішення класної та шкільної конференції за умови, що результат тесту MIKA-D учня є «достатнім» або «недостатнім».

4. *Можливість організації перехідних курсів.* У 2022/23 навчальному році для молодих переселенців із слабким знанням німецької мови як мови навчання передбачено створення перехідних курсів для молодих людей, які не зобов'язані відвідувати загальноосвітні вищі та професійно-технічні школи, тривалістю не менше чотири і максимально шість тижнів.

5. *Можливість працевлаштування та розміщення освітян з України.* Українські вчителі можуть бути працевлаштовані в австрійських школах. Знання німецької визначено документом важливим, проте в німецькому допоміжному класі можуть бути виключення за наявності потреби в вчителях для роботи в тандемі з австрійським вчителем. У разі необхідності для українських вчителів передбачена можливість підвищення кваліфікації з німецької мови.

6. *Інші можливості використання в школах: рекреаційні вихователі в адміністративній службі, залучення зовнішніх експертів до уроку,* супровід особами, які не є вчителями, вихователями чи рекреаційними педагогами за потреби забезпечення безпеки учнів.

7. *Шкільні підручники.* В австрійських школах передбачено забезпечення українських учнів підручниками для загальноосвітньої підготовки і для курсів корекції німецької а також придбання україно-німецьких словників.

8. *Освітня ініціатива #weiterlernen.* Спеціальна Австрійська освітня ініціатива #weiterlernen передбачає надання позакласного навчання та пропозиції підтримки спеціально для тих, хто особливо постраждав від пандемії Covid-19 і також відкрита для учнів з України. Ініціатива зосереджена на таких чотирьох підсферах: навчання та позакласна підтримка німецької мови; активна робота з батьками з метою сенсibilізації не лише учнів, а й самих батьків та активної підтримки їх на цьому складному етапі; безкоштовне надання пристроїв; тренінги та підвищення цифрових навичок.

У 2022/23 навчальному році українські школярі, які відвідують 5 клас за однією з ініціатив «Цифрове навчання», також можуть отримати цифровий пристрій. Ініціатива #weiterlernen надає

українським школярам подаровані та відремонтовані вживані комп'ютери як навчальні та робочі матеріали, орендованих пристроїв, які можна брати в оренду студентам з України для участі в уроках, враховуючи поточну потребу в дистанційному навчанні.

9. *Платформа навчальних матеріалів Eduthek.* Eduthek є центральною платформою BMBWF для навчальних матеріалів, де виділено окремий розділ для України, який постійно оновлюється та доповнюється додатковими матеріалами та інформацією, містить списки посилань на огляд актуальних інформаційних сторінок і вебінарів на тему України.

10. *Можливість створення відокремлених класів.* Для того, щоб мати можливість налаштувати додаткові заняття або для забезпечення допоміжних занять німецькою мовою відділи освіти можуть створювати відокремлені класи у а також у професійно-технічних середніх і вищих школах, розташованих поблизу існуючої школи (основної школи).

12. *Збір даних у школах.* Запроваджене в березні 2021/22 навчального року управліннями освіти щотижневе опитування щодо кількості дітей-переселенців та молоді з України, які отримали місце в школі, буде продовжено і в новому 2022/23 навчальному році.

13. *Підтримка університетів.* У зимовому та літньому семестрах 2022/23 рр. університети Австрії скасували плату за навчання українських студентів і спростили правила вступу. Звільнення від плати за навчання поширюється на всіх українських студентів, які навчаються в державних університетах або педагогічних коледжах. Для українських студентів і дослідників, які хочуть розпочати навчання чи дослідження в Австрії або продовжити їх тут, існує можливість отримання спеціальної стипендії Ернста Маха. Крім того, численні університети, коледжі та Австрійська національна спілка студентів пропонують власну підтримку українським студентам. Агентство з освіти та інтернаціоналізації Австрії (OeAD) пропонує огляд навчальних матеріалів у доуніверситетських класах, а також інформацію про систему освіти та курси німецької мови, а також посилання на допоміжні органи з набором посилань.

Освітня ініціатива «Віденські літні курси німецької мови», які проводить Interface Vienna у співпраці з управлінням освіти Відня, націлені спеціально на учнів, які не оцінюються в початковій, середній, вищій та політехнічній школі чи технікумах. Освітня

ініціатива «Святкові станції VHS» сприяє розвитку мовних і математичних навичок у ігровій формі.

14. Консультаційні послуги шкільних психологів. На освітніх платформах (відомств і установ Австрії) представлені поради щодо психосоціальної консультації українською мовою для школярів і батьків, подано координати волонтерських установ.

Аналізуючи ефективність запропонованої системи інтеграції майже 13 000 українських дітей, на основі результатів проведеного ÖBV (Австрійське федеральне видавництво) опитування, в якому взяли участь 318 вчителів австрійських шкіл (Integration ukrainischer Kinder, 2023) можна зазначити достатню результативність розробленої системи та необхідність подальшої системної роботи. Так, згідно з даними Міністерства освіти, у 2022/2023 навчальному році 5682 учнів з України відвідували початкову школу, 5416 - нижчу або середню школу і 2051 - середню школу (Integration funktioniert, 2023).

За результатами лише близько половини вчителів вважають рамкові умови для інтеграції українських дітей у власній школі ефективними, 74% опитаних також вважають, що австрійська система освіти ще не впоралася з проблемою інтеграції українських дітей. На їхню думку, основним недоліком є персонал (73%), навчальні матеріали (60%), курси мовної підтримки (57%), психологічна підтримка (49%), фінансові ресурси (47%) та відповідне підвищення кваліфікації вчителів (33%).

Висновки з проведеного дослідження. Європейська солідарність і підтримка соціального та емоційного благополуччя вимушено переміщених українських дітей та молоді знайшли відображення і в освітній інтеграційній політиці. В Австрії для вимушено переміщених українських дітей і молоді, запровадили нормативні акти, видали циркуляри, рекомендації керівництва шкіл щодо оцінювання знань, мовних навичок і потреб у навчанні учнів; розробили вказівки, щоб допомогти школам визначити соціальні та емоційні потреби учнів і визначити необхідну психосоціальну підтримку. Важливим стала підготовка вчителя до організації освітнього процесу з вимушено переміщеними учнями, супроводу їх інтеграції та забезпечення їх емоційного благополуччя. Одним з напрямів підтримки вчителя в Австрії стали курси професійного навчання, які спрямовані на підготовку вчителів для підтримки благополуччя студентів-біженців та забезпечення вчителів інструментами та ресурсами. Акцент на

неформальне навчання – наприклад, спортивні, культурні та інші позакласні заходи – визначено ключовим у підтримці благополуччя українських учнів-біженців через надання можливостей для соціальної взаємодії, культурного обміну та вивчення мови приймаючої країни. Програми наставництва «рівний-рівному» або приятелювання також рекомендовані як ефективні для розвитку відчуття приналежності учнів-біженців через соціальні зв'язки з місцевими громадами. Спеціальним напрямом інтеграції учнів-біженців, в тому числі українських, визначена цілеспрямована психосоціальна підтримка та послуги шкільного орієнтування та консультування.

ЛІТЕРАТУРА

- Bildungswege in Österreich: Sonderausgabe der Broschüre Bildungswege in Österreich* (2022) Wien. Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung
- Cerna, L. (2019), "Refugee education: Integration models and practices in OECD countries", *OECD Education Working Papers*, 203. URL: <https://dx.doi.org/10.1787/a3251a00-en>.
- Chovpan, G. (2023). *How various adaptation schemes in the education systems of European countries affect the inclusion of refugee children from Ukraine in their educational system.*, 30 May 2023, PREPRINT (Version 2). Retrieved from: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-2581955/v2>
- Commission staff working document* (2022). Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022-2023. Brussels
- European Commission / EACEA / Eurydice* (2022). Supporting refugee learners from Ukraine in schools in Europe, Publications Office of the European Union.
- European Commission / Sidcuc /* (2022). Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022-2023.
- European Commission work on migrants' integration.* Retrieved from: https://ec.europa.eu/homeaffairs/policies/migration-and-asylum/legal-migration-and-integration/integration_en
- Informationsschreiben Ukraine Ausgabe 6 / 13.6.2022 GZ 2022-0.428.447 (BMBWF/SL I)* Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung.
- Integration ukrainischer Kinder: 73 % der Lehrkräfte fühlen sich zu wenig unterstützt.* Österreichischer Bundesverlag Pressemitteilung OTS0038, 15. Feb. 2023
- Kovalenko, N. (2021). *Theoretical and methodical bases of formation of early professional identity of future teachers by means of project-training technologies* (abstract of Doctoral Dissertation). Sumy.
- Kovalenko, N. V. (2021). *Formation of early professional identification of future teachers by means of project-training technologies: theory and methods.* Sumy: FOP Tsyoma SP.
- Kovalenko, N. V. (2021). *Professional identification of future teachers in a society at risk: on the example of the COVID-19 pandemic.* Sumy: FOP Tsyoma SP
- Kushnir, Valentyna. (2022). The practice of psychological and pedagogical support for children of forced migrants abroad (on the example of Poland). *Psychological and Pedagogical Problems of Modern School*, 1 (9), 94-101.

- Lintner, T., Diviák, T., Šedřová, K. et al. (2023). Ukrainian refugees struggling to integrate into Czech school social networks. *Humanit Soc Sci Commun*, 10, 409.
- McBrien, J. (2022). "Social and emotional learning (SEL) of newcomer and refugee students: Beliefs, practices and implications for policies across OECD countries". *OECD Education Working Papers*, 266. Retrieved from: <https://doi.org/10.1787/a4a0f635-en>.
- Molikevych, Roman. (2022). *Ukrainian forced migrants in the Czech republic: situation and living conditions*. 891-898. 10.35603/sws.iscss.2022/s12.105.
- OECD. Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. Supporting the social and emotional well-being of refugee students from Ukraine in host countries. 25 November 2022.
- Oleinikova, Olga. (2023). *New Ukrainian Migrants to Australia: Life Strategies and Migrant Profiles*. 10.1007/978-3-031-07095-2_2.
- Operational Data Portal (ODP): *Intentions and Perspectives of Refugees and IDPs from Ukraine Reports and Assessments of United Nations High Commissioner for Refugees #4*. Retrieved from: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
- Pressemitteilung vom 1.6.2023 STATISTIK AUSTRIA, Bundesanstalt Statistik Österreich Nationales Statistisches Institut. Retrieved from: <https://www.statistik.at/sonderthemen/ukraine-krieg>
- Pressemitteilung vom 14.12.2022 STATISTIK AUSTRIA, Bundesanstalt Statistik Österreich Nationales Statistisches Institut. Retrieved from: <https://www.statistik.at/sonderthemen/ukraine-krieg>
- Pressemitteilung vom 14.2.2022 STATISTIK AUSTRIA, Bundesanstalt Statistik Österreich Nationales Statistisches Institut. Retrieved from: <https://www.statistik.at/sonderthemen/ukraine-krieg>
- Rundschreiben №18/2022 (BMBWF) *Ukrainische Schülerinnen und Schüler an österreichischen Schulen*. Retrieved from: <https://www.bildungssystem.at>
- Sauer, Lenore & Ete, Andreas & Steinhauer, Hans & Siegert, Manuel & Tanis, Kerstin. (2023). Spatial Patterns of Recent Ukrainian Refugees in Germany: Administrative Dispersal and Existing Ethnic Networks. *Comparative Population Studies*. 48. 10.12765/CPoS-2023-11.
- Ukraine situation Flash Update Reports and Assessments of United Nations High Commissioner for Refugees #5. Retrieved from: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
- UNHCR [Hrsg]; Siebert, Gabriele/Pollheimer-Pühringer (2022). *Flucht und Trauma im Kontext Schule*. Handbuch für Pädagoginnen. Wien: UNHCR Österreich.
- UNHCR-Empfehlungen zur Unterstützung von Flüchtlingen aus der Ukraine in Österreich (2022).
- Бузаров, А. (2023). Тенденції адаптації та інтеграції вихідців з України в європейському союзі після агресії російської федерації проти України. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9 (2), 73-90. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-73-90> (Buzarov, A. (2023). Trends in the Adaptation and Integration of Ukrainian Emigrants in the European Union after the Aggression by the Russian Federation against Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(2), 73-90. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-2-73-90>)
- Воевутко, Н. (2023). Європейська політика освітньої інтеграції українських дітей з міграційною біографією: досвід Республіки Кіпр. *Український педагогічний журнал*, 1, 14-24 (Voyevutko, N. (2023). European Policy of

- Educational Integration for Ukrainian Children with Migration Background: The Experience of the Republic of Cyprus. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 14-24).
- Козьменко, О. І. (2022). Дослідження психічного здоров'я та благополуччя дітей та сімей українських біженців (досвід Естонії). *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи*, 3, 5-15. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2022_3_3 (Kozmenko, O. I. (2022). Study of Mental Health and Well-Being of Ukrainian Refugee Children and Families (Experience from Estonia). *Theoretical and Applied Issues of Psychology and Social Work*, 3, 5-15. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2022_3_3)
- Локшина, О., Джурило, А., Максименко, О., & Шпарик, О. (2022). Підтримка ЄС інтеграції українських дітей і молоді в системи освіти держав-членів в умовах війни рф проти України: стратегічні орієнтири та успішні практики. *Український педагогічний журнал*, (3), 6–19. Режим доступу: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-6-19> (Lokshyna, O., Djurylo, A., Maksymenko, O., & Shparik, O. (2022). EU Support for the Integration of Ukrainian Children and Youth into the Education Systems of Member States in the Context of the Russian Federation's War against Ukraine: Strategic Orientations and Successful Practices. *Ukrainian Pedagogical Journal*, (3), 6–19. Available at: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-6-19>).

SUMMARY

Kovalenko Nataliia. Demographic trends and educational integration of internally displaced ukrainian children and youth in Austria

According to the Austrian National Statistical Institute (NSI), 67,353 people immigrated from Ukraine in 2022, and since the outbreak of the war in Ukraine, the number of students in all types of Austrian schools has increased by about 11,000. The purpose of the article is study of developing Austria educational policies for the integration of displaced children. The article analysed general approaches, integration models and practices based on the research methods used: analysis of statistical databases of the European Commission, OECD, UNHCR, UNICEF, National Statistical Institute (NSI); regulations of the Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research; studies of adaptation models in different countries; and surveys of Austrian teachers.

Research results and practical significance of the research. The article highlights the peculiarities of the Austrian policy of integrating Ukrainian children into the country's educational system: compulsory education; German language support lessons and courses, native/first language lessons; the policy of transfer to the next level of education; the possibility of organizing transition courses; the possibility of employment and placement of educators from Ukraine; other possibilities of use in schools (recreational educators, external experts in the lesson, accompaniment by persons to ensure the safety of students; providing Ukrainian students with textbooks for general education and for German correction courses, as well as the purchase of Ukrainian-German dictionaries; educational initiatives to provide extracurricular education, work with parents, get a digital device for learning; platforms of educational materials; the possibility of creating separate classes; data collection in schools; consulting services of school psychologists etc. Conclusions and prospects for further research. According to the results of the study of the effectiveness of the proposed system of integration of almost 13,000 Ukrainian children conducted by the Austrian Federal Publishing House, in which 318 teachers from Austrian schools took part, only

about half of the teachers consider the framework conditions for the integration of Ukrainian children in school to be effective, 74% of the respondents also believe that the Austrian education system has not yet coped with the problem of integration of Ukrainian children. In their opinion, personnel, teaching materials, language support courses, psychological support, financial resources and appropriate professional development of teachers need attention.

Key words: *Key words: forced migrants, educational policy of integration of forced migrants, integration models for refugees, adaptation of refugees, demographic trends, Austrian educational system, educational integration of Ukrainian children, Russian-Ukrainian war.*

УДК 796.03

Володимир Нечипоренко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-8815-6581

DOI 10.24139/2312-5993/2023.04/035-045

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті висвітлено змістово-процесуальні особливості залучення учнівської молоді до занять фізичною культурою та спортом в позашкільній освіті країн Європейського Союзу. Виявлено, що позашкільні та позанавчальні заняття фізичною культурою і спортом для учнівської молоді в країнах Європейського Союзу є невід'ємною складовою їхньої фізкультурної освіти та щоденної активності. Схарактеризовано різноманітні види позанавчальної діяльності, які пропонуються учнівській молоді в країнах Європейського Союзу із їхнім розподілом на три основні категорії: конкурси та інші змагальні заходи, діяльність, пов'язану з оздоровленням та заходи «активного шкільного дня».

Ключові слова: *фізична культура, фізичне виховання, спорт, учнівська молодь, позашкільна освіта, країни Європейського Союзу.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах тотального погіршення стану здоров'я учнівської молоді в Україні, зумовленого широкою сукупністю чинників, актуалізується питання підвищення мотивації означеної категорії осіб до занять фізичною культурою та спортом. Зважаючи на той факт, що нині заклади загальної середньої освіти працюють переважно в дистанційному режимі, означене завдання можуть розв'язати заклади позашкільної освіти. У цьому контексті вартим уваги є досвід залучення учнівської молоді до занять фізичною культурою та спортом в позашкільній освіті країн Європейського Союзу, який може бути творчо переосмислений та екстрапольований на український ґрунт.